

promovere *dispensatorem*, seu *procuratorem*, ut vertit Urban., in c. *Salvator*, et exponit per eum intelligi *quemlibet ecclesiasticarum rerum administratorem*, ut, verbi gratia, *præpositum*, *œconomum*, *vicedominum*. Et idem fere habetur in d. capit. *Consulere*; hæc autem voces fere idem significant, ut intelligi potest ex aliquibus Decretis, 89 distinct. Nam in cap. *Volumus* ait Gregorius: *Volumus ut frater noster Paschasius et vicedominum sibi ordinet, et majorem domus*. Ubi Gloss., cum Hugone, exponit vicedominum, id est œconomum rerum episcopalium, quibus episcopali- bus et hospitibus supervenientibus provideat. Colligitur ex cap. *Diaconus*, eadem dist. Per majorem autem domus intelligit œconomum mensæ capitularis, seu rerum canonicarum. Potestque hoc colligi ex c. *Quia*, ibid.; et Tridentinum Conc., sess. 24, cap. 16, de Reform. œconomum vocat, qui rerum ecclesiasticarum et proventuum curam gerit. Et sumitur etiam ex leg. *Jubemus nulli*, c. de Sacrosanct. eccl. Recte ergo generaliter comprehenduntur sub hac voce omnes rerum ecclesiasticarum administratores, qui vice prælati aut cleri ad ecclesiastica bona administranda potestatem accipiunt. Advertunt autem Præposit. et Turrecr., in dicto cap. *Salvator*, cum Hugone, quod si Episcopus aut clerus concederet alicui redditus suos, vel alicujus loci, pro certa summa pecuniæ singulis annis præstanda, non esset simonia, quia illa non est venditio officii, sed locatio talium bonorum; et hoc sine dubio est consuetum et licitum, quia non venditur officium, sed redditus.

9. *Officium defensoris similiter non potest vendi.* — Prohibet præterea dictum cap. *Si quis Episcopus*, pretio constituere ecclesiæ defensore. Quis autem hic sit, exponit Urbanus, *defensoris nomine intelligi advocatum, sive castaldum, aut judicem*. Supra vero diximus, tam nomine defensoris quam nomine advocati posse intelligi patronum ecclesiæ, nihilque vetat. Tamen communiter a Doctoribus intelligitur in vulgari significatione, prout significat procuratorem, quem ecclesia constituit ad causas suas tuendas; quod intelligo, quando ex officio, et cum speciali potestate ab Ecclesia recepta, ad id munus constituitur. Advocatus autem qui, absque mandato ad patrocinandum, assumitur allegando de jure, non pertinet proprie ad officia ecclesiastica, de quibus hic sermo est; sed ille tantum qui speciale habet ab Ecclesia vel Episcopo mandatum seu potestatem; alio nomine solet

vocari syndicus, de quo est titulus in Decretal. de Syndico, et ex ejus cap. unic. colligitur, illum esse cui generaliter ecclesiæ negotia commendantur. Idemque significatur nomine *Castaldia*, quamvis hæc vox (ut ex Calepino constat) etiam soleat œconomum et rerum administratorem significare: neutro autem modo significat officium ab aliis distinctum.

10. *Judicis officium similiter.* — *Mansionarii officium quid sit.* — Nomine autem *judicis*, quod in eod. cap. additur, clare significatur munus distinctum, nimirum administrandæ jurisdictionis loco Episcopi. Verumtamen si jurisdictio sit spiritualis, jam supra est ostensum, non posse delegari seu committi pro pretio absque simonia contra jus divinum; videtur ergo ibi esse sermo de giudice temporalis, quem potest constituere Episcopus, ubi habet temporalem jurisdictionem, juxta cap. ult. Ne Cleri. vel Monac., in 6. Et ita videtur intellexisse Glos. in dicto cap. *Salvator*, et idem Præposit. Nec mirum est quod hæc etiam judicatura vendi ab ecclesiasticis prohibeatur sub dicto rigore, quia, licet non pertineat ad usum spiritualis jurisdictionis, pertinet ad rerum ecclesiasticarum administrationem, et per quamdam anxionem est aliquo modo spiritualis respective, et ob illum respectum vendi prohibetur. Additur denique d. cap. *Si quis Episcopus*, nomen *mansionarii*, quod in cap. *Salvator* non exponitur, nec refertur, neque etiam a Glos. vel expositoribus in d. cap. *Si quis Episcopus*. Neque in dictionariis latinis hoc nomen declaratur, quia latinum non est. Solum ergo invenio in Cod. Theodosiano, in l. 24, de Decurion., fieri mentionem præfecti mansionum: fortasse ergo simile ecclesiasticum munus nomine mansionarii significatur, qui præficitur ad clericorum vel canonicorum mansiones distribuendas, quando ecclesiasticæ sunt, et de domibus ecclesiæ conferuntur, vel cui cura talium domorum, vel mansionum committitur, et ita hoc munus ad quamdam partem œconomia pertinet.

11. *Sacristæ officium vendi prohibetur.* — *Opinio asserens esse simoniam contra jus divinum, vendere hoc officium.* — *Rejicitur hæc opinio.* — Dubitari autem potest, an officium sacristæ, vel thesaurarii, seu custodis rerum sacrarum sub hac materia comprehendatur. Et ratio dubitandi esse potest, quia sub illis nominibus non comprehenditur, et prohibitio extendenda non est ultra verborum rigorem. Nihilominus omnes fere primo loco ponunt

officium hoc, inter ea quæ vendi prohibentur, ut patet ex Soto, dicta quæst. 5, art. 2, ubi ait ab Urbano prohiberi esse, ne vendatur officium sacristæ; idem significat nomine sacrarum æditui, in quæstion. 7, art. 1. Idem latius Ugolin., dicto § 7, in principio. Quinimo hic significat esse simoniam contra jus divinum, hoc officium vendere, quia est officium quod circa spiritualia versatur, ut sunt custodire et contrectare vasa sacra et vestes, altaria præparare, et necessaria ad sacrificium, luminaria accendere et signum ad ecclesiastica officia dare, juxta ea quæ tradit Isid., in cap. 1, d. 25, in fin.; et quæ habentur extra in titul. de Off. Sacristæ, et de officio custodis. Ex quibus etiam colligitur, munus hoc solis clericis esse committendum. Sed non existimo esse hanc materiam simonia contra jus divinum, quia, licet functiones hujus muneris habeant pro materia res sacras, tamen omnes sunt actiones mere corporales. Nihilominus tamen non dubito quin sub dicta prohibitione Ecclesiæ comprehendantur, vel quia munus sacristæ pertinet revera ad ecclesiasticarum rerum administrationem, quam generaliter comprehendit Urbanus; unde sacrista merito dici potest quidam particularis œconomus; vel quia etiam comprehenditur potest sub his, qui ratione sui officii regulæ ecclesiasticæ subjiuntur; nam sacrista debet esse subjectus archidiacono, ut dicitur in capit. un. de Officio sacristæ; omnes autem officiales ecclesiastici, qui ratione muneris subjiuntur regulæ, seu correctioni ecclesiasticæ, pretio constitui prohibentur, ut expresse dixit Chalced. Concilium.

12. *Officii primicerii jure canonico est etiam prohibitum.* — Idem censendum est de officio primicerii, de quo fit mentio in d. capit. 1, d. 25, et extra, in proprio titulo de officio ejus; ejus officium magis ad spirituale accedit, pertinet enim ad illum gubernatio chori, unde et magister chori dicitur: unde aliqui censent habere aliquam jurisdictionem ecclesiasticam, quod si verum esset, natura sua esset invendibile; proprie vero non habet, ut ibi notat Panormitanus, sed solum quamdam magisterii auctoritatem ad minores clericos instruendos, et ad chorum dirigendum, quod per se non videtur sufficiens, ut ex jure divino sit materia simonia, magis quam officium cantor. Nihilominus tamen non dubito quin sub dicta prohibitione comprehendatur; imo et reduci potest ad generalem regulam capit. *Ad nostram*,

de Simon., ubi omne ministerium ecclesiasticum vendi prohibetur; hoc enim ministerium merito dici potest ecclesiasticum, nam ad ecclesiasticam disciplinam et œconomiam quamdam magis spirituales pertinet. Dico autem posse reduci, saltem posita alia prohibitione Ecclesiæ, quia in rigore illæ actiones non sunt spirituales, nec propria materia simonia ex vi divini juris, ut ex dictis satis constat.

13. *An sit simonia vendere functiones, vel opera horum officiorum.* — *Pars negativa eligitur.* — Sed adhuc potest de his muneribus dubitari, an, sicut est simonia prohibita vendere talia officia, ita etiam sit simonia similis vendere functiones, vel opera eorum. Videtur enim esse par ratio vel major, quia magis propinque videntur actiones annexæ spiritualibus rebus, quam munia. Si ergo potestas, et jus ad talia munia, aliquo modo facta est per Ecclesiam spiritualis, hoc ipso munia illa efficiuntur spiritualia, vel spiritualibus annexa, ut vendi non possint. Nihilominus dicendum est opera illa non esse materiam simonia, sed posse, in toto rigore, justo pretio aestimari et vendi, seu locari. Probatur, quia sunt mere corporalia, ut dictum est; ergo ex vi juris divini non sunt materia simonia. Nec etiam vendi prohibentur aliquo ecclesiastico jure; nam præter supra tractata, nullum est quod de hac materia loquatur. Et ex illis nihil colligitur, nam loquuntur de ipsis officiis, quæ sunt ex institutione ecclesiastica, et per potestatem ecclesiasticæ jurisdictionis conferuntur, et in quibus oportet constituere personas juxta eorum idoneitatem, et non propter pretium. Multum etiam refert quod hæc munera gratis conferantur, ut ex emptione illorum non sumatur postea occasio vexandi ecclesias, et bona illarum rapiendi. Quæ rationes non habent locum in actionibus talium officiorum, pro quibus stipendium debetur, potestque accipi non solum per modum sustentationis, sed condignæ recompensationis. Quia prohibitio non est extendenda ad diversa, maxime ubi tanta rationis dissimilitudo intervenit.

14. *An vendere bona Ecclesiæ sit simonia, quia prohibita, saltem quando venditio est injusta.* — Ultimo, dubitari potest an in universum vendere bona Ecclesiæ, vel quascumque res ecclesiasticas, sit simonia quia prohibita, saltem quando venditio illa iniqua est et injusta; simulque solvenda est objectio, quæ contra dicta sumi potest ex d. c. *Salvator*. Nam in eo generaliter dicitur, *vendere ecclesiasticam rem, simoniacum esse*. Et ratio sub-

jungitur, quia donum Dei est res ipsi Ecclesiae oblata. Ubi aperte videtur esse sermo de ipsis bonis temporalibus Ecclesiae, nam omnia illa sunt res a fidelibus oblatae Ecclesiae; et deinde post adductum in exemplum factum Simonis, et Petri damnationem, sic concluditur: *Quisquis igitur res ecclesiasticas (quae dona Dei sunt, quoniam a Deo fidelibus, et a fidelibus Deo donantur, quae ab eodem gratis accipiuntur, et ideo gratis dari debent), propter sua lucra vendit, vel emit, cum eodem Simone donum Dei possideri pecunia existimat.* Et in reliqua parte capituli, hoc ipsum variis rationibus et testimoniis confirmatur. Potestque etiam suaderi ex definitione simoniae supra posita: nam illa est venditio rei sacrae, omnia enim bona Ecclesiae inter res sacras computantur; et est sacrilega venditio, suppono enim esse injustam; ergo est sacrilegium commissum per actionem voluntariam, in quo ratio simoniae consummatur. In contrarium vero est, quia contra communem sensum auctorum est, dicere committi veram simoniam, vendendo possessionem Ecclesiae, vel ejus triticum, aut vestes, etiamsi injuste id fiat, quia res illa, quae venditur, mere materialis est; et licet habeat aliquem ordinem ad spiritualia, non sub ea ratione venditur, nec ille ordo est vera connexio, quae faciat rem aliquo modo spiritualem, sed est tantum ordo ad finem, qui non facit rem invendibilem, ut dixit D. Thom., d. art. 4, ad 1. Item si tales res propter justam causam vendantur, ab eo qui potestatem habet, certum est licite vendi, ut constat ex toto titulo de Rebus eccles. alien. vel non, etc., et ex cap. *Apostolicos*, 1, q. 2, quibus locis etiam forma vendendi praescribitur; ergo signum est res illas non esse materiam simoniae: nam si essent, nec propter bonum finem vendi possent. Denique rapere bona Ecclesiae, comburere, vel aliter consumere, licet sit sacrilegium, non est simonia; ergo nec injuste vendere, nam illa quaedam rapina est, vel sacrilegium furtum.

15. *Opinio quorundam. — Rejicitur.* — Propter haec quidam fatentur Urbanum, in eo textu loqui de omnibus rebus, seu bonis Ecclesiae, non tamen loqui de simonia vera et propria, nec quoad hanc malitiam conferre venditionem illam cum facto Simonis, sed solum quoad originem ejus, quae est avaritia, nam hanc radicem habuit in Simone, ut ibidem Urbanus dicit, et habetur etiam in c. seq., et saepe in jure. Quod autem haec fuerit

Urbani mens, patet, quia ad hoc declarat Simonem, per ambitionem quaestus et avaritiam deliquisse; tum etiam quia solum damnat eos, qui res Ecclesiae ad propria lucra vendunt. Haec vero interpretatio probari nullo modo potest. Primo, quia est contra proprietatem verborum juris, ut ostendimus. Secundo, quia si licentia illa permittatur, nunquam poterit probari ex jure, aliquam esse propriam simoniam, maxime quando in ipsomet jure dicitur tale vitium propter avaritiam execrabile: quod frequentissime fit, ut in c. ult. ejusdem quaestionis puniuntur, qui praebendas et similia vendunt, *interveniente execrabili ardore avaritiae*; et subditur infra: *Quoniam simoniacum est.* Quis autem dicat illud vocari simoniacum, quia imitatur factum Simonis in radice, non in malitia simoniae? At eodem modo loquitur Urbanus. Simile argumentum sumitur ex c. *Ex multis*, ibidem; nam ad damnandam simoniam praemittit ibi Alexand., *ex iniqua concupiscentia fieri conspiciens*, etc. Item ex c. *Quidquid*, 101, q. 1, ibi, *pro hujusmodi ambitione*. Melius ex c. 20, ea dem caus. et quaest., ubi sic ait Gregorius: *Cum omnis avaritia idolorum sit servitus, quisquis hanc, et maxime in dandis ecclesiasticis honoribus vigilanter non praecavet, infidelitati subjicitur.* Infidelitatem vocat simoniacam haeresim, ut ipse loqui solet. Et similia sunt multa in tit. de Simonia. Quod si absurdum esset, omnia haec jura interpretari de imitatione Simonis quoad avaritiam, non quoad pravitatem simoniae, non licet decisionem Urbani sic exponere, cum non aliter, nec minus expresse loquatur. Eo vel maxime quod in canonibus etiam solet distingui simonia a sordida avaritia, ut specialiter observari potest in Trident., sess. 24, c. 14 de Reform., ibi: *Ingressus eos qui simoniace labis aut sordidae avaritiae suspicionem habent*, etc. Urbanus autem in d. cap. non loquitur tantum de sordida avaritia, sed de illa quae in execrabile simoniae vitium hominem praecipitat, quam vocavit *execrabilem avaritiae ardorem*, Innocent. II, in d. cap. ult. ejusdem quaestionis. Tertio, omnia quae allegat Urbanus in d. cap. *Salvator*, de vera simonia loquuntur, et alia etiam jura, quae cum illo concordant, ut supra ostensum est; ergo.

16. *Aliorum sententia, asserens esse veram simoniam vendere inique bona Ecclesiae. — Impugnatur.* — Aliqui ergo ex Canonistis, qui de vera simonia tantum intelligunt, fatentur esse simoniam veram vendere inique quaecumque

bona Ecclesiae; dicunt tamen non esse ex natura rei, sed ex illo jure prohibente, et ideo non extendi ultra prohibitionem, et ob hanc causam venditionem justam temporalium bonorum ecclesiasticorum non esse simoniam, quia prohibita non est. Et ita facile solvunt rationes supra in contrarium objectas. Ita tenet ibi Praeposit., num. 3, cum Archid., ibidem, quem in hoc sequitur Rebuff., in Compend. alienat. rer. Eccles., num. 113. Verum tamen haec sententia singularis videtur, et aliena a communi mente Doctorum. Nam communiter in jure sacrilegium specificè sumptum, et simonia, tanquam diversa vitia ponuntur; injusta autem venditio rerum ecclesiasticarum sacrilegium dicitur in jure, non simonia, ut patet ex cap. *Omnes*, cum aliis, 17, quaest. 4; ergo. Item fur, qui accepit res ecclesiae, et postea illas vendit, non committit peccatum specie distinctum, ab eo quod commisit furando, sed illud repetit; primum autem non fuit simonia, sed furtum sacrilegum, cap. *Quod ergo*, 25, quaest. 4; ergo.

17. *Limitatio aliorum exploditur.* — Alii ergo limitant textum illum ad res consecratas, seu ita sacras, ut non possint converti ad usus profanos, de quibus videri potest Navarrus, in Comment. de Spoliis, ad caput *Non liceat*, 12, quaest. 2, § 18, num. 7 et 8, ubi inter alia refert Glossam, in capit. *Altare*, 1, quaest. 3, quae dixit res oblatas ad altare non posse vendi, quia putavit esse ex rebus ita sacris, ut non possint postea profanari. Quod quidem (ut bene Navarrus docet) verum non est quoad exemplum; tamen ex illa veluti exceptione recte colligitur, res sic sacras vendi non posse; alias vero res Ecclesiae, quae latiori modo vocantur sacrae, esse vendibiles. De prioribus ergo rebus sacris intellexerunt textum illum antiqui expositores, ut ibi refert Glossa, verb. *Ecclesiasticum*. Et videtur sensisse Gratianus, qui in fine illius capituli ait: *Nec circa venditores rerum sacrarum sufficiant*; Glossa enim ibi verba illa dicit non esse de textu; quod si de textu sunt, ut fortasse est verius, magis probarent, et ita etiam sentit Archidiaconus ibi. Sed contra hoc est, quia etiam haec res pro materiali possunt vendi sine simonia; item quod illa expositio non habet fundamentum in textu.

18. *Auctoris sententia: vendere bona Ecclesiae, etiam sacra, si non venduntur ut sacra, nulla simonia est.* — Dico ergo, vendere bona Ecclesiae mobilia vel immobilia, etiam sacra, si non vendantur ut sacra, nec ratione spiri-

tualitatis quam habent, non esse simoniam, etiam jure ecclesiastico prohibitam, ut probant omnia adducta, et supra de hoc satis dictum est. Consequenter igitur assero, Urbanum in illo textu non loqui de his rebus secundum se spectatis, sed de ecclesiasticis administrationibus, et consequenter de his bonis, quatenus possunt esse materia alicujus ecclesiastici officii, seu ministerii. De his enim officiis ibi praecipue agit, et juxta intentionem suam loquitur de ecclesiasticis rebus. Nam qui vendit, verbi gratia, *economiam* ecclesiae, vendit rem ecclesiasticam, nam illud officium ecclesiasticum quid est, et consequenter vendit aliquo modo res illas, quae illi administrationi subjiciuntur, quatenus pro pretio alicujus potestati et regimini illas committit. Et sic etiam Glossa ibi textum exponit de ecclesiastica administratione, et Glossa, in capit. *Si quis objecerit*, eadem quaest. Et hoc magis probant Archid., Praeposit., et alii; solum nos addimus, Urbanum ita fuisse locutum generali modo de rebus Ecclesiae, et de rebus oblatas a fidelibus, quia qui administrationem ecclesiasticam vendit, omnia bona ecclesiae quodammodo vendit. Non ergo tractat de venditione bonorum temporalium ecclesiae, quae per modum dispensationis fieri potest ab habentibus potestatem; nam haec non est absolute prohibita, et licet modus licitus sit a jure praescriptus, transgressio ejus non pertinet ad simoniam, sed ad indebitam administrationem, per injustitiam et sacrilegium. Nec etiam tractat de venditione talium rerum per iniquam earum occupationem, quae ad sacrilegum furtum pertinet, et per se magis est violenta contrectatio rei alienae, quam voluntaria negotiatio; sed loquitur de venditione talium rerum in ordine ad earum administrationem et gubernationem, quae solum fit vendendo ecclesiastica officia, ut dictum est.

CAPUT XXX.

AN PRETIUM AD SIMONIAM NECESSARIUM SIT TEMPORALE, VEL POSSIT ESSE SPIRITUALE, ET CONSEQUENTER AN COMMUTARE SPIRITUALE PRO SPIRITUALI SIT SIMONIA EX NATURA REI.

1. *Incipit explicari tertia divisio simoniae ex parte pretii. — In pretio duo considerata, materiale scilicet, et formale. — Quid requiratur ad rationem pretii.* — Diximus de materia simoniae, dicendum est jam de pretio: nam cum simonia committatur per contractum